

ALEXANDER LANGE KIELLAND (1849-1906)

Kielland er den yngste av våre "fire store", født 16 år etter Jonas Lie, men om vi ser bort fra "Omkring Napoleon", er han den som avsluttet sin forfatterkarriere først. Det ble likevel mange bøker i løpet av 12 år.

Tilsynelatende var livsveien opptrukket for grossererensønnen fra Stavanger. Familiebedriften Jacob Kielland & Søn hadde bestått gjennom generasjoner, og det var greit at også Alexander fortsatte som kjøpmann i stor skala. Etter cand. jur. eksamen i Christiania i 1871 reiste han da også hjem til Stavanger og begynte som kontorist hos foged Michelet, og allerede et år senere kjøpte han Madla teglverk og ble fabrikkeier for en tid. Men dikterdrømmen hadde levd lenge i ham. I 1878 skrev han et lite skuespill, "Paa Hjemveien. Et Proverbe i en Akt", som ble trykt i Nyt Norsk Tidsskrift – senere samme år også i Stavanger Amtstidende. (I bokform foreligger stykket i "For Scenen"). Allerede året etter forelå den første boken, som raskt kom i fire opplag, og i 1881 solgte han fabrikken og viet seg helt til forfattergjerningen. Han sluttet imidlertid brått skrivingen da han var 42 år og ble borgermester i Stavanger. Fra 1902 til sin død var han amtmann i Møre og Romsdal.

Kielland var fra første stund en populær forfatter, og flere av bøkene kom i forholdsvis store opplag. Han har imidlertid sørget for en ekstra bibliofil interesse ved at i de fleste bøkene er det angitt hvilket tusen pressen er kommet til. Vi har tatt med i fortegnelsen hvilke bøker som må være i "1ste Tusinde" for å regnes som førsteutgaver.

Det er bare én eneste av Kiellands bøker som virkelig er sjelden, "Den kombinerte Indretning". De øvrige kan med en del tålmodighet skaffes i pene eksemplarer til priser omkring 1000 kroner, med unntak av "Novelletter" og "Garman & Worse" som nok kan komme opp i 5000 eller mer. "Den kombinerte Indretning" ble betalt med kr 29.900 inklusive salær på Cappelenauksjonen i desember 2005. Ellers går det an å være kresen med hensyn til Kielland og ikke betale for mye for dårlige eksemplarer.

ALEXANDER L. KIELLANDS FØRSTEUTGAVER:

- 1879: Novelletter. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.*
- 1880: Nye Novelletter. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.* **Det er tre varianter av bindet:**
A. "AF" på fordekkelen med 3 mm høye bokstaver.
B. "AF" på fordekkelen med 2,5 mm høye bokstaver. Uten punktum etter tittelen på fordekkelen.
C. "AF" på fordekkelen med 2,5 mm høye bokstaver. Med punktum etter tittelen på fordekkelen.
- 1880: Garman & Worse. Roman. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.* **Det er to varianter av bindet:**
A. Med Gyldendals forleggermerke i blindtrykk på bakdekkelen.
B. Med Gyldendals forleggermerke i gull på bakdekkelen.
- 1880: For Scenen. Tre Smaastykker. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.
- 1881: Arbeidsfolk. Roman. Første Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind. **Det er tre varianter av bindet:**
A. Med lite forleggermerke (20 mm) i blindpreg på bakdekkelen.
B. Med stort forleggermerke (24 mm) i blindpreg på bakdekkelen.
C. Med Gyldendals forleggermerke i gull på bakdekkelen.
- 1881: Else. En Julefortælling. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind. **Det er tre varianter av bindet:**
A. Det opprinnelige bindet med samme dekor som Novelletter og Nye Novelletter.
B. **Et senere bind med samme dekor som de senere forlagsbindene.**
C. Et senere bind med samme dekor som de senere forlagsbindene + fire sider forlagsannonser bakerst.
I tillegg er forsatsen grå. (I forrige utgave oppført som variant B)

- 1882: Skipper Worse. Roman. 1ste Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding.* Det er to varianter av forsats/bind:
A: Den opprinnelige grønne forsatsen.
B: Med grå forsats.
- 1882: To Noveller fra Danmark. 1ste Tusinde. København. Gyldendal. Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding.
- 1883: Gift. Roman. 1ste Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding.
- 1883: Garman & Worse. Skuespil i fire Akter. (Af) Edvard Brandes og Alexander L. Kielland. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding.
- 1884: Fortuna. Roman. 1ste Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding. **Det er to varianter av bindet:**
A. Med lite forleggermerke (20 mm) i blindpreg på bakdekkelen.
B. Med stort forleggermerke (24 mm) i blindpreg på bakdekkelen.
- 1886: Sne. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding. **Det er to varianter av bindet:**
A. Med lite forleggermerke (20 mm) i blindpreg på bakdekkelen.
B. Med stort forleggermerke (24 mm) i blindpreg på bakdekkelen, forfatternavn med store bokstaver på rygg og tittel forskjøvet mot høyre på fordekkel. Mangler bakre friblad.
- 1886: Tre Par. Lystspil i 3 Akter. Første Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding. **Det er tre varianter av forsats/bind:**
A. Med grønn forsats.
B. Med blomstrete forsats og "KIELAND" [!] på ryggen.
C. Med grå forsats og uten farge på snittet.
- 1887: Betty's Formynder. Lystspil i 4 Akter. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding.
- 1887: Sankt Hans Fest. Fortælling. Første Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding.*
- 1888: Professoren. Komedie i 4 Akter. 1ste Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebinding. **Det er to varianter av bindet:**
A. Uten punktum etter tittelen på ryggen.
B. Med punktum etter tittelen på ryggen.
- 1889: Den kombinerte Indretning. Særtryk af "Stavanger Avis", Stavanger.
Innbinding: Omslag, typografisk.*
- 1890: Forsvarssagen. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Det foreligger et ulovlig ettertrykk av denne boken fra 1915.

- 1890: Hans Arentz' Journal 1822-1828. Udgivet af Alexander L. Kielland. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Hellsjirtingbind. Det er tre varianter av omslaget (?) – materien er den samme i alle utgavene:
A. Originalutgaven fra 1890.
B. En senere lesekrete-utgave fra Gyldendals Læsekrete fra 1908.*
C. En senere amerikansk utgave fra Gyldendal Publishing Company, American Branch. Knud Lassen.*

* Et nylig registrert eksemplar kan tyde på at B og C er en og samme variant som kan beskrives slik:
En senere lesekreteutgave merket "Gyldendals Læsekrete 1908. Serie A. Februar." OG "Gyldendal Publishing Company American Branch: Knud Lassen." på foromslaget. Dette bekrefte av andre samlere som har denne.

- 1891: Jacob. Roman. 1ste Tusinde. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Hellsjirtingbind. Førsteutgavens materie er også inntatt i Samlede Værker fra 1899.
- 1891: Mennesker og Dyr. (Med tittelbilde). København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Hellsjirtingbind. Førsteutgavens materie er også inntatt i Samlede Værker fra 1899.
- 1905: Omkring Napoleon. I-II. København. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, dekorerte (i to bind). Hellsjirtingbind bundet med og uten foromslag (i ett bind).

Etter Alexander L. Kiellands død er utgitt:

- 1909: Breve til hans Datter. Aschehoug.
Innbinding: Omslag, tegnet. Hellsjirtingbind.
- 1910: Breve til hans Søn Jens Zetlitz Kielland. København/Kristiania. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Hellsjirtingbind.

En kuriositet til slutt:

- 1982: Bibliofilklubben trykte i 1982 (i anledning av klubbens 60-års jubileum) Alexander L. Kielland: "En Efterglemt. Maleren Lars Hertervig. Med en innledning ved museumslektor Holger Koefoed" i et opplag på 333 eksemplarer. Førstetrykket hadde imidlertid så mange trykkfeil, spesielt i medlemslisten på de to siste sider, at skriftet ble supprimert og senere utgitt i korrigert form.
Noen eksemplarer av det supprimerte opplag - som bare ble utdelt til klubbens medlemmer - ble imidlertid ikke tilbakelevert.